

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Rb. Breda (vzr.) (nr. 235272 / KG ZA 11-279: LJN BR0641: executoriaal derdenbeslag en wijziging begunstiging van een (gerichte) lijfrenteverzekering)

Kalkman, W.M.A.; Zijdenbos, P.

Publication date

2012

Published in

Pensioen Jurisprudentie

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kalkman, W. M. A., & Zijdenbos, P. (2012). Rb. Breda (vzr.) (nr. 235272 / KG ZA 11-279: LJN BR0641: executoriaal derdenbeslag en wijziging begunstiging van een (gerichte) lijfrenteverzekering). 69-70. Case note on: Rb. Breda, 5/07/11 *Pensioen Jurisprudentie*, 2012(4), 434-443.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Slotsom

34. Uit het voorgaande volgt dat de grieven niet tot vernietiging van het beroepen vonnis leiden. Het beroepen vonnis dient te worden bekrachtigd. [appellant] zal als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten (5,5 punt in tarief VI). De medegevorderde wettelijke rente is als niet bestreden toewijsbaar als na te melden.

De beslissing

Het gerechtshof:

- bekrachtigt het vonnis van 31 oktober 2007;
- veroordeelt [appellant] in de kosten van het geding in hoger beroep en begroot die aan de zijde van de ABN AMRO tot aan deze uitspraak op € 5.955,- aan verschotten en € 17.946,50 aan geliquideerd salaris voor de advocaat, vermeerderd met wettelijke rente over deze bedragen vanaf veertien dagen na betekening van dit arrest, tot aan de voldoening;
- verklaart dit arrest wat betreft de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

PJ 2012/69**RECHTBANK BREDA (VOORZIENINGENRECHTER)**

5 juli 2011, nr. 235272 / KG ZA 11-279

(Mr. Römers in tegenwoordigheid)

m.nt. Prof. dr. W.M.A. Kalkman en mr. P. Zijdenbos

Rv art. 479p

LJN BR0641

Executoriaal derdenbeslag en wijziging begunstiging van een (gerichte) lijfrenteverzekering.

Wijziging begunstiging gerichte lijfrenteverzekering die strekt tot oudedagsvoorziening in hoger beroep niet toegestaan. Gedragingen van de beslagene jegens derden zijn niet relevant voor de beoordeling van de begunstigingswijziging in het kader van art. 479p Rv. In de omstandigheden van het geval is er sprake van onredelijke benadeling in de zin van art. 479p Rv.

Vonnis in kort geding van 5 juli 2011
in de zaak van
[eiseres],
wonende te Tilburg,
eiseres,
advocaat mr. M.C.A.M. van der Meer te Tilburg,
tegen
de publiekrechtelijke rechtspersoon
DE GEMEENTE TILBURG,
zetelend te Tilburg,
gedaagde,
advocaat mr. J.A. van Wijmen te Tilburg.

Partijen zullen hierna [eiseres] en Gemeente Tilburg genoemd worden.

1. De procedure

- 1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:
- de dagvaarding van 23 mei 2011 met producties 1 tot en met 5,
  - de brief van 17 juni 2011 van [eiseres] met producties 6 tot en met 8,

- de brief van 20 juni 2011 van [eiseres] met producties 9 en 10,
  - de brief van 20 juni 2011 van Gemeente Tilburg met producties 1 tot en met 8,
  - de mondelinge behandeling,
  - de pleitnota van [eiseres],
  - de pleitnota van Gemeente Tilburg.
- 1.2. Ten slotte is vonnis bepaald.

2. Het geschil

- 2.1. [eiseres] vordert bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad:
- primair de opheffing van het op 18 april 2011 door Gemeente Tilburg gelegde executoriaal beslag op de lijfrenteverzekering van [eiseres];
  - subsidiair de Gemeente Tilburg te verbieden de begunstiging van de levensverzekering van [eiseres] te wijzigen;
  - Gemeente Tilburg te veroordelen in de proceskosten.
- 2.2. Gemeente Tilburg voert verweer.
- 2.3. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

3. De beoordeling

- 3.1. Op grond van de niet of onvoldoende weersproken stellingen en de producties wordt uitgegaan van de navolgende feiten:
- [eiseres] exploiteerde sinds 1 augustus 2001 cafetaria '[de zaak]' te Tilburg (hierna te noemen: de zaak).
  - [eiseres] heeft een 'ABN AMRO Koopsom Beleggings Polis (Gerichte lijfrenteverzekering)' afgesloten met polisnummer 4.656.012.2. in het jaar 2005. Uitkering van de lijfrente gaat in per 3 januari 2018. De ABN AMRO Bank heeft bij schrijven van 2 mei 2011 bericht dat de verzekering een belegd vermogen heeft van Euro 63.856,-.
  - Bij besluit van 5 september 2005 is [eiseres] (onder opschortende voorwaarden) krediet verleend door Gemeente Tilburg voor een bedrag van Euro 54.800,- op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (hierna te noemen: het Bbz). De vervolgens gesloten overeenkomst van geldlening van 7 september 2005 is vervangen door een nieuwe overeenkomst van 13 oktober 2005.
  - [eiseres] heeft in april 2010 de zaak verkocht. Per 12 juli 2010 heeft [eiseres] zich uit laten schrijven bij de Kamer van Koophandel.
  - Na het beëindigen van haar werkzaamheden als zelfstandige heeft [eiseres] een aanvraag ingediend om in aanmerking te komen voor uitkering op grond van de loaz (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen). Deze aanvraag is afgewezen omdat uit een door Gemeente Tilburg ingesteld onderzoek is gebleken dat [eiseres] niet woonachtig was op het door haar opgegeven adres. In het rapport SZe van 25 november 2010 (productie 1 van de zijde van Gemeente Tilburg) staat onder meer:

'De accountant gaf aan dat mevrouw niet meer op het bij ons bekende adres woonachtig was. (...) Kort daarna belde cliënte mij op en vertelde woonachtig te zijn aan het adres [adres] te Tilburg. (...)

Enige tijd later belde cliënte mij op. Toen ik haar vroeg waar ze woonachtig is gaf zij het adres [adres] in 's-Gravenmoer op. (...) Om dit verder door te spreken heb ik haar uitgenodigd voor een gesprek op de Dienst op 5 oktober 2010. Hierna heb ik met collega [collega] besproken dat hij bij het gesprek aanwezig zal zijn en dat aansluitend op het gesprek een huisbezoek zal worden uitgevoerd.

Dit huisbezoek heeft niet plaatsgevonden daar mevrouw niet op de afspraak is verschenen. Ook heeft zij niets van zich laten horen. Enkel haar accountant heb ik daarna nog kort gesproken. Deze had van zijn cliënte de opdracht gekregen aan ons door te geven dat ze het geld dat ze aan de verkoop had overgehouden zo'n Euro 40.000,- bestemd voor de schuldeisers waaronder de gemeente, er op één avond in het casino had doorgedraaid. Desgevraagd gaf de accountant aan niet te weten waar zijn cliënte woonachtig is.'

- Bij beschikking van 30 november 2010 is de lening teruggevorderd, voor zover deze niet door [eiseres] was afgelost. Deze beschikking is inmiddels onherroepelijk, er is geen bezwaar of beroep tegen ingediend.
  - Op 16 maart 2011 is door Gemeente Tilburg een dwangbevel uitgevaardigd dat op 28 maart 2011 aan [eiseres] is betekend. In het dwangbevel staat dat [eiseres] een bedrag van Eur 32.387,06 moet terugbetalen. Tegen het dwangbevel is geen verzetsdagvaarding uitgebracht.
  - Op 18 april 2011 is door Gemeente Tilburg executoriaal derdenbeslag gelegd ten laste van [eiseres] onder ABN AMRO Levensverzekering voor een bedrag van Euro 38.642,39.
  - Op 9 mei 2011 is [eiseres] bij exploit van de deurwaarder aangezegd dat Gemeente Tilburg voornemens is gebruik te maken van haar recht tot het wijzigen van de begunstiging van de levensverzekering met polisnummer 4.656.012.2 die thans op naam van [eiseres] staat.
- 3.2. [eiseres] legt aan haar primaire vordering tot opheffing van het executoriaal beslag ten grondslag dat executoriaal beslag is gelegd voor een bedrag van Euro 38.168,15 in hoofdsom terwijl een dwangbevel is uitgevaardigd voor een bedrag van Euro 32.387,06. Het verschil tussen beide bedragen van Euro 5.781,09 kan [eiseres] niet plaatsen en zij vordert opheffing voor dit deel van het gelegde beslag. [eiseres] legt aan de subsidiaire vordering ten grondslag dat zij door een wijziging van de begunstiging van de levensverzekering onredelijk wordt benadeeld in de zin van artikel 479p Rv omdat de betreffende lijfrenteverzekering evident een verzorgingskarakter heeft.
- 3.3. Gemeente Tilburg betwist dat het beslag kan worden opgeheven en stelt dat zowel de beschikking van 30 november 2010 als het dwangbevel dat is uitgevaardigd op 16 maart 2011 inmiddels onherroepelijk zijn. Gemeente Tilburg stelt dat zij de lening ineens kan opeisen omdat één van de voorwaarden als genoemd in de overeenkomst in vervulling ging, namelijk die inzake de bedrijfsbeëindiging en dat dit geschiedde zonder de benodigde overeenstemming met Gemeente Tilburg. Dat en waarom de bedragen waarvoor beslag is gelegd hoger zijn, staat volgens Gemeente Tilburg in de onherroepelijke beschikking en de daaraan ten grondslag liggende rapportage. Gemeente Tilburg stelt dat op dit moment nog niets gebeurd is met de Koopsompolis maar dat Gemeente Tilburg volkomen terecht de begunstiging van die polis wil wijzigen zodat zij het daaruit op 1 maart 2018, of zoveel eerder als mevrouw [eiseres] komt te overlijden, vrijvallende bedrag van Euro 63.856,00 kan aanwenden voor de voldoening van de schuld waarvoor het executoriale beslag is gelegd. Iedere andere benadering zou in de optiek van Gemeente Tilburg een premie zijn op het door [eiseres] gepleegde misbruik van de voorliggende regelgeving, op grond waarvan haar destijds Bbz-krediet onder voorwaarden is verleend.
- 3.4. Vaststaat dat zowel tegen de terugvorderingsbeschikking als tegen het dwangbevel geen rechtsmiddelen meer open staan, deze zijn onherroepelijk dan wel rechtens perfect. Dat het bedrag genoemd in het dwangbevel afwijkt van het bedrag waarvoor executoriaal beslag is gelegd, is het gevolg van hetgeen hieromtrent in de beschikking van 30 november 2010 staat. In de beschikking staat duidelijk dat en met welke bedragen de vordering van Gemeente Tilburg wordt verhoogd:
‘Indien u niet binnen de aangegeven termijn van 6 weken het totale bedrag van de vordering betaalt, zal Sociale Zaken overgaan tot verdergaande maatregelen. De vordering zal worden verhoogd met de kosten voor invordering, zijnde 15% van het openstaande saldo (artikel 58 lid 4 Wet Werk en Bijstand).en ‘Wanneer een deurwaarder ingeschakeld moet worden, zullen ook deze kosten aan u worden doorberekend’.
- Het voorgaande betekent dat de primaire vordering tot het deels opheffen van het beslag wordt afgewezen.
- 3.5. Kern van het geschil vormt de vraag of [eiseres] zich erop kan beroepen dat zij onredelijk wordt benadeeld in de zin van artikel 479p Rv indien een wijziging van de begunstiging van de Koopsompolis plaatsvindt.
- 3.6. Vooropgesteld wordt dat het criterium van onredelijke benadeling toelaat dat levensverzekeringen die niet of niet geheel nodig zijn ter verzorging van de oude dag of nabestaanden geheel of gedeeltelijk uitwinbaar zijn. Indien het echter gaat om de levensverzekering met verzorgingskarakter staat primair het belang van de begunstigde, in dit geval [eiseres], voorop. Van belang daarbij is of een dergelijke voorziening noodzakelijk is naast eventueel reeds elders bestaande aanspraken zoals bijvoorbeeld die ingevolge de Algemene Ouderdomswet of al dan niet verplichte pensioenregelingen, lijfrenten en dergelijke.
- 3.7. [eiseres] heeft weliswaar voldoende aannemelijk gemaakt dat zij de ‘ABN AMRO Koopsom Beleggings Polis (Gerichte lijfrenteverzekering)’ heeft afgesloten als voorziening voor haar oude dag. Uitkering van de lijfrente gaat in per 3 januari 2018 en [eiseres] is thans 59 jaar. Onbetwist is dat deze

verzekering naast een eventueel recht op een AOW-uitkering haar enige oudedagvoorziening is. Onbetwist is tevens dat [eiseres] thans gedeeltelijk arbeidsongeschikt is. Op grond van artikel 479p Rv zou dus in beginsel primair het belang van [eiseres] voorop dienen te staan bij de beoordeling of een verbod op de wijziging van de begunstiging in de rede ligt.

Ter zitting heeft [eiseres] echter bevestigd – hetgeen ook in essentie uit de door Gemeente Tilburg overgelegde producties blijkt – dat zij het geld dat zij in april 2010 aan de verkoop van de zaak heeft overgehouden voor een groot gedeelte, in ieder geval voor een bedrag van ruim Euro 30.000,-, van de zakelijke rekening heeft opgenomen en in één avond heeft vergokt in het casino. Dit terwijl zij op de hoogte was van het feit dat sprake was van meerdere schuldeisers waaronder Gemeente Tilburg. Onder deze omstandigheden kan niet worden geconcludeerd dat [eiseres] onredelijk wordt benadeeld door een wijziging van de begunstiging van de polis. Haar vorderingen moeten worden afgewezen.

3.8. [eiseres] zal als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van Gemeente Tilburg worden begroot op:

–	vast recht	EUR	568,00
–	overige kosten		0,00
–	salaris advocaat		816,00
Totaal		EUR	1.384,00

4. De beslissing

De voorzieningenrechter

- 4.1. wijst de vorderingen af,
- 4.2. veroordeelt [eiseres] in de proceskosten, aan de zijde van Gemeente Tilburg tot op heden begroot op EUR 1.384,00,
- 4.3. verklaart dit vonnis wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Noot

Zie noot onder Hof Den Bosch 27 december 2011, PJ 2012/70.

Prof. dr. W.M.A. Kalkman en mr. P. Zijdenbos

PJ 2012/70

HOF 'S-HERTOGENBOSCH (HANDELSKAMER)

27 december 2011, nr. HD 200.092.151

(Mrs. B.A. Meulenbroek, W.H.B. den Hartog Jager, S. Bochove)

m.nt. Prof. dr. W.M.A. Kalkman en mr. P. Zijdenbos

Rv art. 479p

LJN BV0766

Executoriaal derdenbeslag en wijziging begunstiging van een (gerichte) lijfrenteverzekering.

Wijziging begunstiging gerichte lijfrenteverzekering die strekt tot oudedagsvoorziening in hoger beroep niet toegestaan. Gedragingen van de beslagene jegens derden zijn niet relevant voor de beoordeling van de begunstigingswijziging in het kader van art. 479p Rv. In de omstandigheden van het geval is er sprake van onredelijke benadeling in de zin van art. 479p Rv.

arrest van de zevende kamer van 27 december 2011

in de zaak van

[APPELLANTE],

wonende te [woonplaats],

appellante,
advocaat: mr. M.C.A.M. van der Meer,
tegen
GEMEENTE TILBURG,
zetelend te Tilburg,
geïntimeerde,
advocaat: mr. J.A. van Wijmen,

op het bij exploit van dagvaarding van 28 juli 2011 en anticipatie-exploit van 16 augustus 2011 ingeleide hoger beroep van het door de voorzieningenrechter van de rechtbank Breda gewezen vonnis in kort geding van 5 juli 2011 tussen appellante – [appellante] – als eiseres en geïntimeerde – de Gemeente – als gedaagde.

1. Het geding in eerste aanleg (zaaknummer/rolnummer 235272/KG ZA 11-279)

Voor het geding in eerste aanleg verwijst het hof naar voormeld vonnis.

2. Het geding in hoger beroep

2.1 [appellante] is tijdig van dit vonnis in hoger beroep gekomen. Bij memorie van grieven heeft [appellante] onder overlegging van twee producties twee grieven aangevoerd en geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis waarvan beroep en, kort gezegd, tot alsnog toewijzing van haar vorderingen.

2.2 Bij memorie van antwoord heeft de Gemeente onder overlegging van een productie de grieven bestreden.

2.3 Partijen hebben daarna de gedingstukken overgelegd en uitspraak gevraagd.

3. De gronden van het hoger beroep

Voor de inhoud van de grieven verwijst het hof naar de memorie van grieven.

4. De beoordeling

4.1 De voorzieningenrechter heeft in het vonnis waarvan beroep onder 3.1 een aantal feiten vastgesteld. Afgezien van de vermelding van een jaartal, waarover hierna meer bij de behandeling van grief 1, is deze weergave van de feiten niet bestreden zodat het hof voor het overige ook in hoger beroep daarvan uitgaat. Korthedshalve verwijst het hof naar deze weergave van de feiten.

4.2 Het gaat in dit hoger beroep, kort samengevat, om het volgende.

- a) [appellante] exploiteerde sinds 1 augustus 2001 als eenmanszaak een cafetaria in [vestigingsplaats].
- b) In 2005 heeft de Gemeente aan [appellante] een krediet verleend van € 54.800,= op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004.
- c) In april 2010 heeft [appellante] de cafetaria verkocht; op 12 juli 2010 heeft zij zich laten uitschrijven uit het handelsregister. Zij heeft de opbrengst van de verkoop niet benut om de lening van de Gemeente geheel af te lossen.
- d) Bij onherroepelijk geworden beschikking van 30 november 2010 heeft de Gemeente de lening, voor zover nog niet afgelost, teruggevorderd. Op 16 maart 2011 heeft de Gemeente een dwangbevel uitgevaardigd dat op 28 maart 2011 aan [appellante] is betekend. Het dwangbevel vermeldt als terug te betalen bedrag € 32.387,06. [appellante] heeft hiertegen geen verzet aangetekend.
- e) Op 18 april 2011 heeft de Gemeente ten laste van [appellante] executoriaal beslag gelegd onder ABN AMRO Levensverzekering NV voor een bedrag van € 38.642,39. Dit beslag betreft met name polisnummer [polisnummer]. Dit is een ABN AMRO Koopsom Beleggingspolis (Gerichte lijfrenteverzekering) met [appellante] als begunstigde en 3 januari 2018 als ingangsdatum voor uitkering. ABN AMRO Levensverzekering NV heeft bij brief van 2 mei 2011 bericht dat de verzekering op dat moment een belegd vermogen heeft van ongeveer € 63.856,=.
- f) Bij exploit van 9 mei 2011 is aan [appellante] aangezegd dat de Gemeente voornemens is gebruik te maken van haar recht tot het wijzigen van de begunstiging van de levensverzekering met

polisnummer [polisnummer]. Bij dagvaarding van 23 mei 2011 is [appellante] hiertegen opgekomen.

4.3 In dit kort geding stelt [appellante] dat zij het verschil van € 5.781,09 tussen het bedrag in het dwangbevel, € 32.387,06, en het bedrag waarvoor beslag is gelegd, € 38.168,15 in hoofdsom, niet kan plaatsen. Primair verzoekt zij daarom het beslag op te heffen. Subsidiair verzoekt zij een verbod op de aangekondigde wijziging van de begunstigde van de levensverzekering van [appellante]. De Gemeente heeft de vorderingen bestreden.

4.4 Met betrekking tot de primaire vordering heeft de voorzieningenrechter overwogen dat het verschil tussen het bedrag in het dwangbevel en het bedrag waarvoor executoriaal beslag is gelegd, het gevolg is van hetgeen hieromtrent in de beschikking van 30 november 2010 staat, namelijk dat en met welke bedragen de vordering van de Gemeente wordt verhoogd. Op grond daarvan heeft de voorzieningenrechter de vordering tot het deels opheffen van het beslag afgewezen (r.o. 3.4).

4.5 Met betrekking tot de subsidiaire vordering van [appellante], inzake de voorgenomen wijziging van de begunstigde, heeft de voorzieningenrechter overwogen dat bij de beoordeling van de vraag of een verbod op deze wijziging in de rede ligt, op grond van artikel 479p Rv in beginsel primair het belang van [appellante] voorop dient te staan. De voorzieningenrechter neemt echter in aanmerking dat [appellante] het geld dat zij in april 2010 aan de verkoop van haar onderneming heeft overgehouden naar eigen zeggen voor een groot gedeelte en in ieder geval voor een bedrag van ruim € 30.000,= heeft opgenomen en vergokt, terwijl zij op de hoogte was van het bestaan van verschillende schuldeisers, waaronder de Gemeente. Onder deze omstandigheden kan naar het oordeel van de voorzieningenrechter niet worden geoordeeld dat [appellante] onredelijk wordt benadeeld door een wijziging van de begunstiging van de polis (r.o. 3.7). Om die reden heeft de voorzieningenrechter ook de subsidiaire vordering afgewezen.

4.6 Grief 1 betreft de vaststelling van de feiten. De voorzieningenrechter heeft bij de vaststelling van de feiten vermeld dat de verzekering is afgesloten in 2005. [appellante] merkt op dat het door haar overgelegd polisblad blijkt dat de ingangsdatum van de verzekering 3 januari 2000 is, en dat deze dus dateert van voordat zij met de exploitatie van de cafetaria begon. De nieuwe polis van deze verzekering dateert van 1 juni 2005. Volgens [appellante] is de voorzieningenrechter ten onrechte van dit laatste jaartal uitgegaan.

4.7 Deze grief slaagt in zoverre dat uit het overgelegde polisblad inderdaad blijkt dat de ingangsdatum van de desbetreffende verzekering 3 januari 2000 is. Dit gegeven leidt evenwel op zich niet tot een andere beslissing, zodat het vonnis niet reeds om deze reden, zoals [appellante] voorstaat, wordt vernietigd.

4.8 De voorzieningenrechter heeft de primaire vordering van [appellante] kennelijk aldus uitgelegd dat zij het beslag opgeheven wil zien voor zover dit het bedrag in het dwangbevel van € 32.387,06 te boven gaat. Dit blijkt uit het feit dat de voorzieningenrechter deze vordering aanduidt als het deels opheffen van het beslag. Tegen deze uitleg van haar primaire vordering heeft [appellante] geen bezwaar gemaakt; tegen de afwijzing van de aldus uitgelegde vordering heeft zij geen grieven gericht. In het petitum van haar memorie van grieven vermeldt zij weliswaar opnieuw als primaire vordering de opheffing van het beslag, maar in haar memorie blijkt nergens van enig bezwaar tegen de afwijzing van deze vordering door de voorzieningenrechter of de daarvoor gegeven redenen. Dit brengt mee dat deze vordering in hoger beroep verder niet aan de orde is.

4.9 Grief 2 van [appellante] ziet op de afwijzing van haar subsidiaire vordering, die is gebaseerd op artikel 479p Rv. In lid 1 van dit artikel is onder meer het volgende bepaald:

Indien de geëxecuteerde of een begunstigde door een afkoop van de levensverzekering of een wijziging van de begunstiging onredelijk zou worden benadeeld, verbiedt de voorzieningenrechter op diens vordering geheel of ten dele die afkoop of wijziging.

Zoals de voorzieningenrechter heeft overwogen (r.o. 3.5) gaat het in dit geval om de vraag of [appellante] zich erop kan beroepen dat zij in de zin van deze bepaling onredelijk wordt benadeeld indien een wijziging van de begunstiging plaatsvindt. De voorzieningenrechter heeft vervolgens in r.o. 3.6, eveneens terecht, vooropgesteld dat het criterium van onredelijke benadeling toelaat dat levensverzekeringen die niet of niet geheel nodig zijn ter verzorging van de oude dag of nabestaanden geheel of gedeeltelijk uitwinbaar zijn, maar dat bij een levensverzekering met verzorgingskarakter het belang van de begunstigde voorop staat en dat daarbij van belang is of een dergelijke voorziening noodzakelijk is naast eventueel reeds elders bestaande aanspraken (AOW, pensioen e.d.). In het onderhavige geval staat vast dat, afgezien van de AOW, [appellante] over geen enkele oudedagvoorziening beschikt, terwijl het gezien haar persoonlijke omstandigheden (59 jaar, gedeeltelijk arbeidsongeschikt) niet realistisch is om te

veronderstellen dat zij er nog in zal slagen voor zichzelf een oudedagvoorziening te verwerven. Aan de vereisten voor een geslaagd beroep op artikel 479p Rv is daarmee in beginsel voldaan.

4.10 De vraag is nu of aan dit beroep in de weg staat het gegeven dat [appellante] de opbrengst van de verkoop van haar cafetaria grotendeels heeft vergokt, zoals zij onbetwist heeft gesteld, in plaats van dit bedrag aan te wenden ten behoeve van haar schuldeisers, waaronder de Gemeente. Anders dan de voorzieningenrechter is het hof van oordeel dat dit niet het geval is. Het criterium dat in artikel 479p Rv aan de orde is betreft het doel van de levensverzekering waarvan de begunstiging gewijzigd zou worden en het effect van die wijziging voor de betrokkene in verband met het ontbreken van andere oudedagvoorzieningen. Het gaat bij de bescherming voor degene die een beroep doet op deze bepaling om sociale overwegingen, gelegen in de sfeer van een maatschappelijk aanvaardbaar niveau van oudedagvoorziening. Niet relevant is daarbij of het aan de begunstigde zelf te wijten is dat geen andere oudedagvoorzieningen voorhanden zijn of dat vermogen waarop schuldeisers zich zouden hebben kunnen verhalen zodat wijziging van de begunstiging niet nodig zou zijn, is komen te ontbreken. Dit betekent dat de handelwijze van [appellante] met betrekking tot de opbrengst van de verkoop van haar cafetaria geen belemmering vormt voor een beroep op artikel 479p Rv. Dit betekent dat het hierop gebaseerde verweer van de Gemeente wordt verworpen en dat grief 2 slaagt.

4.11 De Gemeente heeft in haar memorie van antwoord nog als verweer aangevoerd dat er op dit moment nog helemaal geen sprake is van onredelijke benadeling omdat zij nog geen concrete invulling heeft gegeven aan de wijziging van begunstigde. Het zou kunnen zijn dat de Gemeente zich tussen de eerste en later gerangschikte begunstigers wil plaatsen, aldus de Gemeente. Dit verweer gaat niet op aangezien een dergelijke nuancering van de voorgenomen wijziging nergens uit blijkt en in ieder geval niet voortvloeit uit de aanzegging die de Gemeente op 9 mei 2011 aan [appellante] heeft doen uitbrengen.

4.12 Een en ander leidt tot de slotsom dat het bestreden vonnis niet in stand kan blijven en dat de subsidiaire vordering van [appellante] zal worden toegewezen. Ter wille van de duidelijkheid zal het hof het vonnis geheel vernietigen en het dictum opnieuw formuleren. Nu beide partijen gedeeltelijk in het ongelijk zijn gesteld, zal het hof de proceskosten in beide instanties tussen hen compenseren.

5. De uitspraak

Het hof:

vernietigt het vonnis waarvan beroep en, opnieuw rechtdoende:
verbiedt de aangekondigde wijziging van de begunstigde van de levensverzekering van [appellante] met polisnummer [polisnummer] van ABN AMRO Levensverzekeringen NV;
compenseert zowel in eerste aanleg als in hoger beroep de proceskosten tussen partijen, in die zin dat iedere partij daarvan de eigen kosten draagt;
wijst af het meer of anders gevorderde.

Noot

Feiten

1. In deze zaak gaat het om een vrouw (hierna te noemen: V) die sinds 1 augustus 2001 een cafetaria exploiteerde in Tilburg. V heeft op 3 januari 2000 bij een verzekeraar een gerichte lijfrentverzekering gesloten. De ingangsdatum van de uitkering van de lijfrentetermijnen is – bij in leven zijn van V – 3 januari 2018. De verzekeraar heeft bij brief van 2 mei 2011 opgegeven dat de verzekering op dat moment een belegd vermogen had van € 63.856. In 2005 heeft de Gemeente Tilburg aan V een krediet verleend voor een bedrag van € 54.800. Het krediet is verleend op basis van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004. V heeft in april 2010 de cafetaria verkocht. Het geld dat zij aan de verkoop van haar cafetaria heeft overgehouden, heeft zij voor een groot gedeelte, in ieder geval voor een bedrag van ruim € 30.000, in één avond in het casino vergokt.

2. Op 16 maart 2011 is door Gemeente Tilburg een dwangbevel uitgevaardigd dat op 28 maart 2011 aan V is betekend. Het dwangbevel vermeldde dat V een bedrag van € 32.387,06 moest terugbetalen aan de Gemeente Tilburg. Op 18 april 2011 is door de Gemeente Tilburg onder de verzekeraar executoriaal derdenbeslag gelegd ten laste van V voor een bedrag van € 38.642,39. Op 9 mei 2011 heeft de Gemeente Tilburg V bij exploit aangezegd dat de Gemeente voornemens was gebruik te maken van haar recht tot het wijzigen van de begunstiging van de op naam van V staande levensverzekering (art. 479n lid 1 Rv). Uit het arrest van het Hof blijkt (r.o. 4.11) dat de gemeente overwoog zich tussen de eerste en later gerangschikte begunstigden te plaatsen.

3. V kon de begunstigingswijziging tegenhouden door binnen twee weken na de dag waarop het exploit is uitgebracht, de Gemeente Tilburg in kort geding te dagvaarden en de Voorzieningenrechter te verzoeken de begunstigingswijziging te verbieden, omdat zij door die begunstigingswijziging onredelijk benadeeld zou worden (art. 479p lid 1 Rv; zie Rb. 's-Gravenhage 18 juni 2010, *LJN* BM8908 voor de consequenties van een te laat ingestelde vordering inzake een verbod op afkoop van de levensverzekering van de beslagene door de beslaglegger).

Uitspraak Rechtbank Breda

4. Rechtbank Breda oordeelt dat V voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat zij de gerichte lijfrenteverzekering heeft afgesloten als voorziening voor haar oude dag. Zij was ten tijde van de procedure 59 jaar en gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Naast een aanspraak op een AOW-uitkering was deze verzekering haar enige oudedagsvoorziening, waarbij de lijfrente bovendien al betrekkelijk snel zou ingaan (per 3 januari 2018). De rechtbank is van oordeel dat op grond van art. 479p Rv in beginsel primair het belang van V voorop dient te staan bij de beoordeling of een verbod op de wijziging van de begunstiging toewijsbaar is. Omdat V de opbrengst van de verkoop van haar cafetaria heeft vergokt, terwijl zij wist dat er sprake was van meerdere schuldeisers, waaronder de Gemeente Tilburg, is de rechtbank van oordeel dat onder die omstandigheden V niet onredelijk wordt benadeeld door een wijziging van de begunstiging. Al eerder had Rechtbank Breda in een vonnis van 24 oktober 2011 (*LJN* BU2027) in een vergelijkbare situatie, waarbij ook wijziging van de begunstiging van een (gerichte) lijfrenteverzekering door een beslaglegger aan de orde was, geoordeeld: "Onder omstandigheden zal echter moeten worden geoordeeld dat ondanks het verzorgingskarakter van de verzekering geen sprake is van een onredelijke benadeling. Hiervan zal sprake kunnen zijn indien [eiseres] verhaal door [gedaagde] op andere vermogensbestanddelen heeft gefrustreerd en haar hiervan een ernstig verwijt kan worden gemaakt. In dat geval weegt het belang van [gedaagde] tot verhaal van haar vordering zwaarder dan het belang van [eiseres] tot behoud van haar oudedagsvoorziening in de vorm van een lijfrenteverzekering."

Uitspraak Hof Den Bosch

5. In hoger beroep vernietigt Hof Den Bosch de uitspraak van Rechtbank Breda. Het Hof oordeelt dat wanneer vaststaat dat de beslagene (V), afgezien van de AOW en de verzekering waarop beslag rust, over geen enkele oudedagsvoorziening beschikt, terwijl het gezien haar persoonlijke omstandigheden niet realistisch is om te veronderstellen dat zij er nog in zal slagen voor zichzelf een oudedagsvoorziening te verwerven, er sprake is van een situatie die een geslaagd beroep op art. 479p Rv rechtvaardigt. Hieraan staat naar het oordeel van het Hof niet in de weg dat V de opbrengst van de verkoop van haar cafetaria grotendeels heeft vergokt in plaats van dit bedrag aan te wenden ten behoeve – onder andere – de gemeente. Het Hof is van oordeel dat het nadeelscriterium in art. 479p Rv enerzijds ziet op het doel van de levensverzekering en anderzijds op het effect van een begunstigingswijziging bij het ontbreken van andere (aanvullende) oudedagsvoorzieningen. Het gaat bij de bescherming van degene die een beroep doet op deze bepaling om sociale overwegingen, gelegen in de sfeer van een maatschappelijk aanvaardbaar niveau van oudedagsvoorziening. Niet relevant is daarbij of het aan de begunstigde zelf te wijten is dat geen andere oudedagsvoorzieningen voorhanden zijn of dat vermogen waarop schuldeisers zich zouden hebben kunnen verhalen zodat wijziging van de begunstiging niet nodig zou zijn, is komen te ontbreken. Dit betekent naar het oordeel van het Hof dat de handelwijze van V met betrekking tot de opbrengst van de verkoop van haar cafetaria geen belemmering vormt voor een geslaagd beroep op art. 479p Rv.

Leidt begunstigingswijziging tot onredelijke benadeling begunstigde?

6. Naar onze mening is het oordeel van het hof rechtens juist. Uit de parlementaire geschiedenis kan worden afgeleid dat het criterium 'onredelijke benadeling' uitsluitend beschouwd moet worden in het licht van de noodzaak om de verzekering als noodzakelijke (aanvullende) oudedags- of nabestaandenvoorziening in stand te laten. De toetsing bestaat uit twee delen. Allereerst moet vastgesteld worden of er sprake is van een levensverzekering met verzorgingskarakter. Is dat het geval dan staat primair het belang van de begunstigde voorop. Bij die beoordeling van dat belang gaat het vervolgens om de vraag of de verzekering nog geheel of gedeeltelijk noodzakelijk is naast eventueel reeds elders bestaande aanspraken, zoals die ingevolge de Algemene Ouderdomswet, de Algemene Weduwen- en Wezenwet,

al dan niet verplichte (bedrijfs- of beroeps)pensioenregelingen en in privé gesloten verzekeringen (*Kamerstukken II 1994/95*, 23 429, nr. 8, p. 5). De Minister van Justitie heeft dit in de parlementaire geschiedenis als volgt toegelicht: "Met het criterium 'onredelijke benadeling' kan daarbij naar mijn mening op evenwichtige wijze rekening worden gehouden met enerzijds de belangen van de schuldeisers, en anderzijds de belangen van degene ten behoeve van wier verzorging de verzekering is gesloten. Het criterium staat immers toe dat levensverzekeringen die niet of niet geheel nodig zijn ter verzorging van de oude dag of nabestaanden (geheel of gedeeltelijk) uitwinbaar zijn." en "Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat met dit criterium primair getoetst dient te worden of en in hoeverre het een levensverzekering met verzorgingskarakter betreft, in welk geval uitwinning (gedeeltelijk) niet toegestaan is." (*Kamerstukken I 1997/98*, 22 969 en 23 429, nr. 297, p. 2 en 4). Uit de parlementaire geschiedenis blijkt naar onze mening dan ook dat gedragingen van de beslagene jegens derden niet relevant zijn voor de beoordeling van een afkoop of begunstigingswijziging in het kader van art. 479p Rv.

Wettelijk voorschrift inzake begunstigingswijziging

7. Een opvallend aspect in deze uitspraak is de beoogde invulling van de begunstigingswijziging door de Gemeente Tilburg. Zoals hierboven al is aangegeven, overwoog de gemeente zich tussen de eerste en later gerangschikte begunstigden te plaatsen. Dat is niet mogelijk enerzijds omdat de wettelijke regeling van de uitwinning van een levensverzekering in het geval van executoriaal derdenbeslag dat niet toestaat (zie onder 8) en anderzijds omdat de fiscale wetgeving die van toepassing is op een gerichte lijfrenteverzekering dat niet toestaat (zie onder 9).

8. De wettelijke regeling van de uitwinning van een levensverzekering in het geval van executoriaal derdenbeslag in Rv, kent als uitgangspunt dat de beslaglegger géén nieuwe of bijzondere bevoegdheden met betrekking tot de uitwinning van een levensverzekering heeft. De beslaglegger kan de rechten uit de levensverzekering uitsluitend uitoefenen op de wijze zoals de verzekeringnemer dat zelf ook kan, en alleen onder dezelfde voorwaarden als voor de verzekeringnemer gelden (*Kamerstukken II 1994/95*, 23 429, nr. 8, p. 4-5). Op grond van art. 479m lid 1 Rv is de beslaglegger bevoegd de begunstiging te wijzigen, maar alleen ten behoeve van de verzekeringnemer of diens nalatenschap. Eindigt het verzekerde risico tijdens het beslag, dan komt de uitkering, na de begunstigingswijziging, direct ten goede aan de schuldeisers (*Kamerstukken II 1994/95*, 23 429, nr. 8, p. 6). Om dat te benadrukken is in art. 479m lid 3 Rv uitdrukkelijk bepaald dat bedragen die verschuldigd zijn aan de verzekeringnemer of diens rechtverkrijgenden onder het derdenbeslag vallen. Deze bedragen kunnen door de verzekeraar in beginsel afgedragen worden aan de beslaglegger.

Gelet op het voorgaande kan de beslaglegger dus niet de begunstiging wijzigen ten gunste van zichzelf of een andere derde. De door de Gemeente Tilburg beoogde begunstigingswijziging was in strijd met art. 479m lid 1 Rv. Aan dit aspect is in de onderhavige procedure geheel voorbijgegaan.

Fiscale context

9. Uit de uitspraak kan worden afgeleid dat het gaat om een gerichte lijfrenteverzekering die is gesloten op 3 januari 2000. Deze verzekering valt nog net binnen het regime van de Brede Herwaarderingswet van 1 januari 2001 (Per 1 januari 2001 kennen we voor lijfrenten het regime van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001)). Qua regelgeving ontlopen de beide regimes elkaar overigens nauwelijks. Beide regimes kennen vrijwel dezelfde voorschriften die aangeven:

- van welke lijfrentevorm(en) de premie in beginsel aftrekbaar is;
- hoe een lijfrente moet worden afgewikkeld; en
- wat de sancties zijn op het overtreden van de voorschriften.

Omdat de beide regimes zo weinig van elkaar verschillen, beperken wij ons hier tot het meest recente regime van de Wet IB 2001.

Hoewel de uitspraak daar niet duidelijk over is, nemen wij aan dat via de gerichte lijfrenteverzekering een (standaard)combinatie is verzekerd van een levenslange oudedagslijfrente en een nabestaandenlijfrente. Deze lijfrentevormen staan beschreven in art. 3.125 Wet IB 2001. Bij een levenslange oudedagslijfrente is de verzekeringnemer, de verzekerde en de begunstigde dezelfde persoon, in dit geval V. De termijnen uit deze lijfrentevorm moeten uiterlijk ingaan in het jaar waarin V de 70-jarige leeftijd bereikt. Op het

moment dat de uitkering moet ingaan (= lijfrente-ingangsdatum), wordt het lijfrentekapitaal omgerekend naar een reeks van gelijkblijvende lijfrentetermijnen. De uitkering van deze reeks moet uiterlijk eindigen bij het overlijden van V. V is ten tijde van de procedure 59 jaar. Volgens de uitspraak is de uitkering uit de oudedagslijfrente nog niet ingegaan; de lijfrente verkeert dus nog 'in de opbouwfase'. Heeft V bijvoorbeeld geen partner maar wel kinderen, dan ligt het bijsluiten van een nabestaandenlijfrente voor de hand. Ook bij overlijden van V wordt dan het lijfrentekapitaal omgerekend naar een reeks van gelijkblijvende lijfrentetermijnen. Als verzekeringnemer (en verzekerde) van deze nabestaandenlijfrente kan V de begunstiging vrij invullen, zolang zij maar een of meer natuurlijke personen aanwijst. In ons voorbeeld is het dan logisch dat V haar kinderen als begunstigde aanwijst. Al naargelang de persoon van de begunstigde stelt de Wet IB 2001 eisen aan de na overlijden van V uit te keren nabestaandenlijfrente. Zijn de kinderen jonger dan 30 jaar, dan kan een tijdelijke rente tot uiterlijk die leeftijd worden aangekocht. Zijn de kinderen ouder, dan kan slechts worden gekozen voor een levenslange rente.

Met de voorwaarden waaraan een oudedagslijfrente moet voldoen, is dus niet verenigbaar om een andere persoon dan V zelf – bijvoorbeeld de Gemeente – als begunstigde aan te wijzen. Anderzijds wordt al aan art. 479m lid 1 Rv voldaan, juist omdat uit de fiscale wetgeving voortvloeit dat de verzekeringnemer als begunstigde moet zijn aangewezen.

Ook met de voorwaarden waaraan een nabestaandenlijfrente moet voldoen, is niet verenigbaar dat de gemeente zichzelf als begunstigde aanwijst. De gemeente is immers geen natuurlijk persoon. Zou al bij het sluiten van de lijfrente niet aan deze voorwaarden worden voldaan, dan blokkeert dit de lijfrentepremieaftrek. Zou men de begunstigingswijziging ten gunste van de gemeenten voor beide lijfrentevormen toch doorvoeren nadat lijfrentepremieaftrek is gekregen, dan voldoet de lijfrente op dat moment niet meer aan de gestelde voorwaarden. Fiscaal leidt dat tot een sanctie: de waarde van de lijfrente wordt in een keer belast naar het progressieve tarief van box 1 van de inkomstenbelasting (maximaal 52%) (zie art. 3.133 en 3.137 Wet IB 2001). Bovendien is revisierente verschuldigd (in beginsel 20% over de waarde, zie art. 30i Algemene wet inzake rijksbelastingen). De heffing kan aldus oplopen tot maximaal 72% (!) van de waarde. De verzekeraar is gehouden om de belastingdienst op de hoogte te stellen van het feit dat de lijfrente niet meer aan de voorwaarden voldoet (zogenaamde renseigneringsverplichting). Waar de verzekeraar naast de verzekeringnemer wettelijk aansprakelijk wordt gehouden voor de belastingclaim die uit een met de wettelijke regeling strijdige handeling voortvloeit (art. 44a Invorderingswet 1990), zal van hem naar onze mening in redelijkheid niet verlangd kunnen worden dat hij uitvoering geeft aan een dergelijk verzoek tot begunstigingswijziging (zie in dit kader art. 7:966 lid 2 BW). De kans dat de belastingclaim in geval van faillissement niet of niet volledig door of namens de verzekeringnemer wordt voldaan, is immers groot.

Wat ongebruikelijk maar niet onmogelijk, is het aanwijzen van V zelf als begunstigde voor de nabestaandenlijfrente. Deze mogelijkheid bestond voor de beslaglegger op grond van art. 479m lid 1 Rv. Uiteraard zal V na haar overlijden nooit zelf van die begunstiging gebruik kunnen maken. Het lijfrentekapitaal komt via de begunstiging dan ten goede aan de gerechtigden in haar nalatenschap. Wordt beoogd om met het lijfrentekapitaal schulden af te lossen, en dus geen direct ingaande lijfrente aan te kopen, dan heeft die keuze dezelfde gevolgen als hiervoor beschreven: heffing van belasting en revisierente.

In de hier besproken zaak zijn de fiscale aspecten niet aan de orde gekomen. Dat is niet verstandig omdat die aspecten in dit soort aangelegenheden een behoorlijke impact kunnen hebben. Niet uit het oog mag worden verloren dat in strijd handelen met de fiscale wetgeving kan leiden tot een forse belastingheffing.

Prof. dr. W.M.A. Kalkman en mr. P. Zijdenbos